

UČITELJSKI TOVARISŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 10.

V Ljubljani, 15. maja 1889. l.

XXIX. leto.

Domača vzgoja.

Piše **Jakob Dimnik.**

(Dalje.)

Bolje bi torej bilo, ako bi znale matere prav ukazovati in poučevati, kajti le napačno ravnanje z otroci — napačna vzgoja je kriva, da ne uboga otrok na prvo besedo. Mnogokrat najbolj ljubeznjivi stariši s svojimi otroci pretrdo, da, še celó presirovo ravnaajo edino le zato, ker se niso učili gospodovati. Taki stariši dajo svojim otrokom tako težke ukaze in postave, kojih pri najboljši volji ne morejo izpolnjevati in potem jih kaznujejo zaradi nepokorščine. N. pr.: Mati in otrok sedita na vrtu. Deček si igra in razveseljuje, kakor vé in zná. Sedaj priènè mati s svojimi nauki, kakor bi jih iz koša stresala, nekako tako-le: „Na travo ne sedaj!“ — „Ne skakaj po pesku!“ — „Ne igraj se z vodo pri ribniku!“ — „Ne plezaj na drevo!“ — „Ne stavi kamenčkov v slámnik!“ — „Oh, kakšne so tvoje hlače!“ i. t. d. Takih pridig ni konca, ne kraja. Ubogi otrok sedaj ne vé, kaj sme početi in kako se mu je obnašati; in če odkritosrčno govorimo, mati tudi sama kaj ne vé. Ona želí samo, da bi se njeni sinček razveseljeval, pa ne vé, kakó. — To je važno vprašanje. Glavni vir teh brezštevilnih prepoved je skrb za dečkovo obleko, da bi se ne pomazala ali še celó raztrgala. Deček je namreč prav čedno oblečen in nališpan, da bi ga ljudje občudovali, kako je lep, ali bolje rečeno, da bi ljudje občudovali mater, ki zna svojega sinčka tako lepo in okusno oblačiti. — Otroška obleka pa mora biti praviloma prav priprosta, trpežna in vender okusno narejena. Če je obleka priprosta, otroku ni treba ničesar družega prepovedati, kakor to, kar je nenravno in telesnemu zdravju škodljivo. Le v posebnih slučajih, n. pr., če gre v cerkev, k šolski svečanosti, k sorodnikom i. t. d., naj obleče „praznično“ obleko.

Ta vzgled uči, da prepogosto ukazovanje več škoduje, kakor koristi. Mnogo je takih družin, v kojih po ves dan na otroka vpijejo. Pri takih ljudeh bivati je zeló neprijetno in take otroke pomilujemo, in ni čuda, če se veselé, kadar pridejo k tujim ljudem. Taki zaslepljeni vzgojitelji se pa čestokrat hvalijo, da obračajo vso skrb za vzgojo svojih otrok. „Mi ne puščamo otrokom proste volje, neprenehoma jih opominjamo in poučujemo, pa vender ne ubogajo“ i. t. d. sliši se pogosto v takih družinah. Ubogi otroci, lastni stariši grenijo vam mladostna leta! Torej: „malo ukazujte in le malo prepovedujte!“

Mnogo nepotrebnih ukazov si prihranimo, če otroka zgodaj na red navadimo. Če vé otrok, da se mora umiti, predno gre spat, da mora svoje igrače spraviti in obleko

lepo zdravati, na boljem smo užé za tri ukaze. Tako je treba gledati tudi na vsa druga otrokova opravila. Če pa otrok tù pa tam slučajno pozabi, svoje delo zvršiti, ga ni treba takoj karati, ker izgubi vsled tega mnogokrat veselje do dela. V takih slučajih ga le prav začudno poglejmo, če je res mogoče, da je to ali ono pozabil in ni storil. Če smo pa vendar prisiljeni, da mu kaj ukažemo ali prepovémo, storimo to z malo besedami. Čim manj besedi, temveč uspeha. Nikdar pa ne smemo preveč naenkrat ukazovati, ampak vselej samo po malem in še to mora biti tako, da otrok to lahko izpolni. „Pospravi svoje igrače!“ — velí mati svojemu otroku in toži, da ne more svojih igrač v redu imeti, ne pomisli pa, da je ta naloga otroku silno težavna, zato ker vmes pozabi na ukaz ter si dalje igra. Nazadnje je vse še v večjem neredu, kakor je bilo poprej. Otroku treba je tako povelje olajšati in razdeliti v majhne naloge, n. pr.: „Spravi konjičke!“ Drugokrat: „Obesi klobuk na obešalo!“ Zopet drugokrat: „Prinesi očetovo palico!“ Take posamezne naloge otrok lahko in prav rad zvršuje, zato ker takoj spozná, da jih lahko zvrši.

Sedaj pride najbolj važno pravilo na vrsto, koje mora vsak otrok izpolnjevati in sicer: Vztrajno moramo obstati na tem, da otrok gotovo izpolni to, kar smo mu ukazali in pa opustí, kar smo mu prepovedali. Važno je to pravilo, posebno radi tega, ker se pregrešijo o tem oziru premnoge matere — žalibog tudi mnogi očetje in učitelji. Zakaj pa? Zato, ker je izpolnjevanje tega pravila čestokrat dolgočasno, neljubo in dolgočasno. N. pr.: Mali deček igra se s fižoli in potrese ž njim vso sobo. „Poberi hitro fižol“, pravi mati, „potem greva na vrt, na polje!“ Deček prične pobirati fižol po sobi. Razume se, da se mu delo zeló počasi odseda. Mati je užé pripravljena, da bi šla in vidi, da je komaj polovico fižola pobranege. „Ti si prepočasen, predolgó bi te morala čakati“ oglasi se mati in začne sama pobirati; v par minutah vsega pobere in potem gresta s sinkom na prosto.

Mali ljubljeneček si to dobro zapomni. Kadar mu potem mati zopet naloži kako delo, je vedno prav počasen, ker vé, da bode mati nepotrpežljiva in mu pride pomagat. Ali pa, deček pobere navidezno ves fižol, le, kar ga je pod posteljo in omaro skritega, ga ne pobere. Mati tega ne vé in sinka za to navidezno pokorščino še pohvali. Ni čuda, če si deček v prihodnje svoje delo še bolj polajša.

Če torej ukazujemo, moramo strogo gledati na to, da se vsi ukazi, naj bodo še tako malovažni, točno in natančno zvršujejo.

Kako pa naj ravnamo z nepokornim otrokom?

Triletnega Ivana kličejo mati, da bi ga umili; tega se pa sinček zbojí in se skrije. „Če ne prideš sem, se bodem pa jokala“, pravi zaslepljena mati in v resnici se to tudi večkrat pripetí. Deček se omehči in pride k materi. Ali pa: „Pridi, pridi k meni, ti bodem dala zato košček sladkorja!“ To na otroka še bolj vpliva; hitro teče k materi in pustí, da ga umije. Drugokrat pa zahteva otrok užé naprej košček sladkorja in potem šele uboga.

Ali je to prava pokorščina? Gotovo ne!

Dovolj žalostno, če dobí otrok za tako pokorščino še plačilo. Za pokorščino, ki otroku gotovo koristi, ne smemo nikdar plačila obljubiti; da, še pohvaliti ni treba otroka za to.

Taka mati, ki na ta način vzgojuje svoje dete k pokorščini, doseže prav nasproten uspeh; — otrok postane nepokoren, in vrhu tega navadi se še sladkosnednosti.

Če otrok prvič ne uboga, našvrkajmo ga brez pomisleka s šibo; to je najboljše zdravilo za nepokorščino; žuganje ali grožnja ni na pravem mestu. Ko smo ga našvr-

kali, moramo mu prav mirno, kakor bi se ničesar ne zgodilo, zopet ponoviti ukaz. Otrok poslušá potem nenavadno pazljivo. Prvi udarec naj bode resen, tudi če stariši sami več čutijo, kakor otrok. Res je sicer, da otrok pri prvi nepokorščini še ne zasluži hude kazni, ker morebiti še ne vé, da je napačno ravnal; pa prvi udarec ima čestokrat tako blagodejne nasledke, da ni otrok potem nikdar več nepokoren ter si dobro zapomni, kaj se pravi ubogati.

S preziranjem in pomilovanjem vzgojuje se le nepokorščina, katera se o poznejših letih nikdar več ali pa le z največjo silo more iztrebiti.

Zeló nespametna je navada, ako se otroci z opominvanjem vadijo k pokorščini, kajti mnogokrat otrok opominovanja ne razumi ali ga pa tudi ne sliši; taka opominovanja nimajo nikakega uspeha. Primeri se pa tudi, da otrok opominovanje razumi in ga prav zvesto poslušá; potem je modrejši; bolji pa ni, ker taka opominovanja otrokom niso prijetna, in čisto naravno je, da neprijetnosti nihče z veseljem ne izpolnuje, najmanj pa otrok, ker še ne zna ceniti opominov. Kadar pa ukazujemo, ne smemo nikdar groziti ali žugati; n. pr. stariši ne smejo nikdar tako-le govoriti: „Če ne bodeš priden, ne bodeš šel z menoj na vrt“. Otrok ta pogoj koj napačno tolmači.

Grožnje imajo tudi to slabo stran, da jih prav malokateri stariši vztrajno zvršujejo; če pa kazen zažugamo, jo moramo tudi zvršiti, če še tako neradi. Pri grožnjah moramo biti tudi jako previdni, kajti mnoge so take, da se niti zvršiti ne dajo; predno žugamo, moramo torej dobro vsako besedo premisliti.

„Če takoj ne ubogaš, ne smeš z nami na vrt“, pravijo oče. Deček vendar ne uboga, moral bi torej doma ostati. „No“, oglasi se mati, „otrok vendar ne more cele tri ure sam ostati, zgodí se mu lahko kaka nešreča!“ — — „Torej danes naj gre še z nami“, pravijo oče, „če pa v prihodnje ne bode ubogal, bode moral sam doma ostati!“

Iz tega slučaja si je deček to-le zapomnil: 1. Če prav ne ubogam, grem vsejedno s stariši. 2. Saj ni mogoče, da bi me samega doma pustili. 3. Oče niso mož beseda, ker niso izpolnili, kar so obljubili, oziroma zažugali. 4. Mati so na moji strani, oče jih pa ubogajo. 5. Prihodnjič bodem šel gotovo zopet s stariši, če tudi ne ubogam.

Veljava starišev se s takimi slučaji popolnoma podkoplje. Konečno moramo si pa še to-le zapomniti:

„Pravilno vzgojen otrok ne potrebuje po četrtem ali petem letu nikake kazni, t. j. ni nikdar več nepokoren“.

Svitoslav i Danica.

XVII. 1864. V tem tečaju je „Umazani pisatelj v peklú“ v 20 odstavkih prva popevka, v kateri Svitoslav kaže veliko odgovornost, katero imajo dotični pisatelji, posebej pesniki (l. 8); iz nje bodi na primer:

1. O gorjé mi! kje prebivam?
Po vsih udih ogenj peče,
Na žerjavci tu počivam,
Reka z žepla pód-me teče!
To je res peklensko žrelo,
Ki sercé vanj ni verjelo,
Zdaj čutiti mora ga. | 2. Oh nesrečni! sem le mislil
Pridobiti si veljavo;
Sem imel le svet v číslu,
Pa zamudil večno slavo!
Posvetnjaki so mi djali:
V zvezde bomo te kovali;
Jaz pa v peklú zdaj gorím! | 3. Rekli so: ta národ ljubi,
Zanj se trudi in spisuje;
Jaz pa mamil sem k pogubi,
Speval le, kar serca truže,
Pisal spotikljive čenče,
Strupil dvice in mladenče:
Oh, kako me peče zdaj! |
|---|--|--|

4. Za ljubezen sem umiral,
Skladal mesne sem novele,
Strune polzke vedno vbiral,
Bral zaljubljene gazele.
Ustom med, al sercu zmije,
Ble so moje poezije,
Ki me v peklu grizejo.
5. Sem za časnike pisaril,
Vero tiho spodkopaval,
Mnoge serca sem pokvaril
In pravico prevračaval;
Greh sem po hinavsko likal,
Kjer le mogel, čednost pikal;
Svet pa mi je prav dajal.
6. Zdaj mi stavijo spomine
In pletó na grob mi vence,
Hvalijo mi pesmi, čine:
Mene pa peklenske sence
Strašijo v ti grozni ječi;
Nad vse misli muke veči
Tarejo me vekomaj! . . .
20. O vé torke, o vé zmije,
Kdaj nehate me pekliti?
Kolobár krog vas se vije,
Kolobár je vekoviti:
Čul ne bom rešenja zvonca,
Moje muke so brez konca,
Stok in jok brez upanja!

To spomenico naj bi Zg. Danica ponatisnila večkrat, da bi umazani pisatelji ne imeli nobenega izgovora! — Str. 120 je v razdelku „Lešniki, jabelka in lesnika (Jeranu: lesniko-a)“ na vprašanje: Bela Ljubljana — Iše župana — Kakšnega župana? — prepošten odgovor za vse čase veljaven: „Ako potrebujete sveta: dajte revežem očeta; — mestu modrega mestnjana, cerkvi moškega kristjana; — čednosti, pravici brambo, grehu in nesnagi kambo; — za beznice in pivnice skerčevavca, za ulice o mraku pometavca; — za lenuhe, postopavce šilo, za igravce, potepuhe pa strašilo; — za terštvo, obertnijo podpornika, za šole in učenost zagovornika; — za oginj in prepir gasivca, za prederznost pa grozivca; — za rojake vstave zverševavca, za vse dobro prijatla in spolnovavca“. — Str. 238 nahaja se vzvišena pesem „Čeln sv. Petra“, v novojožškem kat. časniku Fr. Hahn, poslovenil Svitoslav, v 14 kiticah. Na primer bodi:

1. Šumí vihar in čelnič gré
Naprej naprej tje na morjé,
Protí na mirjade klečét
V globinah ribški čeln požret'.
Je preč, je preč! kričé bedaki,
Poginil čeln bo v borbi taki!
2. Že plóve osemnajst sto let
Po morju, vsak čas je otét;
Če tud ga obdaja černa noč,
Nad njim se stare vsaka moč;
Bedakov krič nič ne zaleže,
Ker čelnič vselej breg doseže.
3. On, ki ima v roki grom, vihar,
Je tud kermilni gospodar,
Ki stesal ga je sam terdnó,
Zrè ko v nevesto vanj zvestó:
Ko b' stožeri se neba sterli,
Ne bodo ga valovi žerli! . .
14. Ki znamnja Božje vidite,
Nevesto glejte! lepa je;
Prostost tje, kjer je Božjiduh,
To priča Pij, posluh, posluh!
O živi Pij in zdrav nam bodi!
Ohrani Bog Te med narodi!

Morebiti bi se kaj naslednjega prileglo za napis ob pokopališi (str. 236):

Bil sem prej — Kar ti zdej;
Pa boš koj — Sosed moj:
Cvėtek vél — Prah, pepél.

Tu postoj — Dragi moj!
In prevdar' — Ravnokar
Boš tud ti — Kar smo mi.

Mine cvét — Mine svét;
Mine čas — Mine kras;
Mine vse — Mine vse:
Duša ne — Duša ne!

Dobro osoljeno je voščilo, katero daje na povabilo „Triglav sosedu Kumu za novo leto 1864“, češ, govoril si lani osorej, da se hočeva midva — skerbna in poštena možaka in domorodca — lotiti olike svojega naroda . . . Poslavila sva to leto marsika-

terega svojih zaslužnih sinov in storila neumerljive njih imena, nekaj pa sva spomin nekdanjih poživila . . Lepo in dostojno bi bilo, ako bi se semtertje marsikaj okornega omečilo, resastega omélo, ojestrega ogulilo, osornega ukrotilo, robatega obrusilo, divjaščega upítomilo, hloedastega otesalo, palečega ohladilo, butastega ugladilo itd. . . Lepe prijazne Šmarnice, ki sva jih zopet to leto veselo obhajala in ki k oliko ljudstva silo veliko pripomorejo, in pa toliko imenitne mnogoletnice ss. Hermagora in Fortunata, Ljubljanske škofije in ss. Cirila in Metoda — vse to, dobro vé m, boš tudi ti v vedni spomin zapisal v svoje zlate bukve ko predrage dogodbe našim mlajšim — jeli da? itd. (str. 2). — Pogovor. Moralist i Humanist (str. 120). Olikarija in olika: Stoletje se zjasnuje in vedrí; — Osliču slama in osát diší (str. 124). Katoliška Cerkev zaderžuje svobodo in napredek, pravite Vi (132)! V kremljavnici. Pogovor: Lutrovec, Andrejče, Kristjan (str. 134). Naprej in nazaj (166). Dragi kamni (po sv. pismu str. 189—190). Iz kremljavnice. Po pridigi. Nekaj ameriškega, nekaj kranjskega (191). — Kaj šaraste so vrednikove opazke k čvrstemu spisku: Gerča namesti lešnikov, kjer se govori o naravoslovstvu v naših šolah, o dotičnih učениkih in knjigah, posebej o „Illustrirtes Thierleben von Dr. Brehm“, in se z dokazi iz te knjige poočituje njena nevarnost (Cf. Natur u. Off. 1864). — Madjarsk pregovor pravi: „Mački se zmiraj sanja od miši, svinji pa od želoda“. Tako tudi pregorečnik za naravstvo, opominja Jeran, vedno sanjari o kremljih, parkljih in rogovih, o kebrih, glistah in mišjih repovih; zraven tega pa Začetnika vsih rečí, njegovo razodenje in sploh vero v nič deva. — K besedam Brehmovim: „Das Thier hat von Geselligkeit sehr hohe Begriffe und opfert sich zum Wohle der Gesammtheit. Es überwindet Begierden u. Leidenschaften (se posti, kakor g. naravoslovec!) und lernt sich beherrschen; es zeigt also auch selbstständigen Willen u. Willenskraft. Dem Menschen geschieht kein Unrecht, ihm wird nicht Abbruch gethan, wenn wir die Thiere auch hoch stellen (na pr. petelina za mizo, naravoslovca pa v kurnik). Herder nennt diese die erstgebornen Brüder des Menschen“ itd. opazuje vrednik: „To je kaj mičen nauk! Če so zveri in živali naši pervorojeni bratci in sestrice, tedaj le po redu in po pravici jim dajte, kar gre pervorojenim, dom, gospodarstvo itd.: oroslano žezlo v kremlje in na prestol hamburškega senata ž njim; medvedu kučmo na glavo, ključe dr. Brehmovega zverinjaka v tace, pa na sofo ž njim; — čuku katalog v kljun, pa na katedro; kozlu očjale na gobec, pa državni zakonik pod brado; opici parasol, mački kuhavnico, kravi ključe v hrambo in krog pasa kučomajko! Drugorojenemu ali ne mara celó desetemu bratu psov, opic in dihurjev — zbledelemu človeku — pa za doto pleve v glavo namesti možgán, in mojster dolgouh naj ga zajaši, pa hajdi na špencir; — hajdi ven iz hiše, ktera je lastina pervorojencev in ne tvoja“ itd. (str. 228)!

L. 1863 bila je Danica prvokrat v tožbi, o katere poslednjem izidu naznanja l. 1864 str. 32 (cf. 37—38) takole: „Ker je občinstvu znano, da je bila Zgodnja Danica tožena zavolj spisa „S Križne gore 7. mal. serp. Ravnopravnost vér“, kakor da bi bila po §. §. 303, 7 in 239 kazn. post. očitni mir in red begala; torej naznanimo, da slavna c. kr. vikši deželna sodnija v Gradcu je 12. pros. 1864 vredništvu Zg. Danice dala prelepo, na neoveržljive razloge operto spričevanje popolne nezadolženosti“.

O tisučnici slovanski l. 1863 smo se Slovani bolje spoznali med seboj ter si približali, in Slovenci posebej. „Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik“, spoznal je dr. Bleiweis, in sad temu prijateljstvu so tri pesmice v Novicah, katere mu je vravnal Svitoslav in katere živo spričujejo njegovo iskreno domoljubje. Prva se nahaja v Novicah l. 1864 str. 53 ž njegovim znakom S.:

Vprašanje.

Poleg česke „Tažete se, proč jsem Slovan?“

<p>1. Prašaš: čmu da sem Slovenec,
Čmu Slovén mi vsak je brat,
Čmu mi ljub Tominc, Dolenc,
Štajarec, Primorc, Hrvat? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili dom moj znati!</p>	<p>2. Prašaš: Čmu slovenske glase
Lira moja le doní,
In zakaj zvest na vse čase
Bom besedi materni? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili jezik znati!</p>
<p>3. Prašaš: kaj da spevam Boga
Rad s slovensko pesmijo,
In kjer stopa moja noga,
Spremljam ga z ljubeznijo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili Boga znati!</p>	<p>4. Prašaš: kaj da vsi Slovenci
Meni desno so okó,
Kaj da misli mojih vencí
Njim v blagor dahnejo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili narod znati.</p>

Nekteri Kranjci.

(str. 60).

Poleg česke „Isou, Isou — Po Slovanech Češata itd.“

<p>1. So, so,
So Slovenci, vem da so;
So, so,
Madež so rojakom,
Mrzi jih, Slovincem biti, —
Vse slovenstvo prav'jo zviti,
Gre naj žvižgat rakom!</p>	<p>2. Glas, glas
Materni teptavajo,
Glas, glas
Mil ko rana rôsa;
Prav ošabno tujčevati,
Vse domače zanič'vati,
Je modrost njih bôsa.</p>	<p>3. Glej, glej!
Tujci clo se smejaajo,
Glej, glej,
Revežem nevednim;
Polslovenska šušmarija
Kakor kis uhó zavija
Vsim Slovincem čednim.</p>
	<p>4. Nam, nam
Zmešani žlobudreži,
Nam, nam
Delajo sramoto;
Jezik čist za nič imajo,
„Kranjsko špraho“ komaj znajo:
To so Kranjci — to, to!</p>	

Moj dom.

(str. 122).

Poleg česke pesmi: Tam kde venčí modré hory
Tisíc hradů svými bory.

<p>1. Tam, kjer beli so Snežniki,
Holmci mali in veliki,
Kjer izvira bistra Sava,
Teče Soča, Krka, Drava;
Tam mi dedov zemlja krasna,
Dom junakov, dom je moj!</p>	<p>2. Tam, kjer Kranj na trdi skali
Sedež star svoj kaže zali,
Kjer Postojna v spodnji svét
Svoje čuda vabi zréat:
Ona zemlja slavoglasna
Moja vlast je, dom je moj!</p>
<p>3. Tam, kjer je Ljubljana bela
Davne čase že slovela;
Kjer slovenski mili rod
Zemljo orje, mirno hod';
Tam mi zibka prvočasna
Tekla je, tam dom je moj!</p>	

Poslovenil S.

Naznanilo, vabilo, budilo. „Prosimo za voljno poslušanje! Jasno kakor beli dan je, da svet ne more več stati in Slovenci ne živeti, razun da jim sveti še prihodnje leto 1865 Zgodnja Danica. Nič ne mara, da bo marsikdo še umerl, ki ne bo bral

Danice. Pred ko ne, bo tudi v kakem kraju germelo in treskalo, kamor ne bo Danice. Kaj je tedaj storiti, sosedje? Ali ne bo kazalo po Danici ogledati se? Kaj menite p. n. bravci, pisavci, naročevalci? Pravite: „povejte Vi!“ — Ker tako hočete, naj pa bo! Vojnic se je težko znebiti, ako bi kdo tudi želel. Darujte tedaj zmožni pisavci svoje pero, naročevalci naročnino — njih saj polovico več kot letos —, tiskar bode pripravil čerk, popirja, črnila dokaj, in gibčnih perstov več mem letos, vredništvo pa bode žertvalo svoje oči, možgane in naj lepši ure, ki jih šteje nova Blaznikova pratika. Ako nam k temu naša pomočnica — mila Danica — z neba prijazno sije in Bog svoj blagoslov rosí: pa bo Zgodnja Danica še dalje Slovence budila, učila, mečila, — jih obdelovala, likala in razveseljevala, — jih odvracevala in zavračevala, — jim naznanovala, napovedovala, žalovala in prepévala, pa tudi po stari slovenski šegi včasi malo pokoledvala. Akoravno pa mnogi želé njeno obličje saj vsak teden viditi, se bo vender mogla le še na deset dni prikazovati, ker skoz teden si ne upa zavolj pomanjkanja časa tako čedno napravljati se, da bi smela ličnim Slovencem pred obličje. — Zdaj pa vsim skupaj preserčna zahvala in prav ponižen poklon od Danice, ktera priljudno prosi, naj ji urno pošlje navadno popotnino, kdor koli želí, da mu pride na dom veselo novo leto vošit (str. 298)“.

XVIII. 1865. „Kamor koli se ozreš, vidiš dvoje kraljestvo, ki se med seboj vojskuje. Kraljestvo dóbrega, in kraljestvo hudega; kraljestvo resnice, čednosti, pa kraljestvo laží in greha. Razne dopise in naznanila smo dobili naj poslednjiši dni, ki kažejo, kako zmožni za nejevero so pogosto tudi naši ljudjé, ako v slabe okolišine pridejo, zlasti mladenči pri vsi svoji olik in omiki in pri vsem tem, da se že zgođej korenito učijo vérne in npravne vede. O tacih, ki se do čistega na eno ali na drugo stran nagnejo, ni veliko govoriti; veliko pa jih je, ki hočejo dvema gospodoma služiti, akoravno pravi večna resnica, da je to nemogoče. To se zlasti rado kaže v našem slovstvu. Ravno te dni nam je neki domorodec tožil zastran nove „Slovenske Vile“, kako živo popisuje tisto ljubezen, ki pelje v Ljubljano, Savo, Donavo, pa še kam drugam! Želodec, ki škodljive jedí poželí, ni zdrav; tudi duh je hromoten, kterege mika po kužljivem branji. Potreba rezo na vrata terka, da naj se vérne in npravne močí strinjajo zoper kužljivo slovstvo; če ne, utegne kuga biti splošnja. Vsako novo delo bo treba pretresti, in Slovencem odkrito povedati, če je za-nje, ali ne. K temu pa je treba zedinjenih močí (str. 104).“ — O bridkem spominu, da tudi po slavni tisučletnici med Slovani potrebne edinstnosti ní, potoži Svitoslav to v pesmi (str. 161):

Tri solze kralja Rastislava
o pogledu v prihodnost.

Svatopolk, mi v rodu stričnik,
Kam zabredel si v osodi?
Zdaviš strica, ti krivičnik,
Zdal svoj národ si nezgodi!
Oh, zastonj so tvoje zmage:
Vse razdere ti delitev!
Kal nesloge pa neblage
Svete nprave je keršitev!
Duh moj gleda v pozne čase:
Še pregreha se mašuje!
Nove greh rodi modrase:
Boj se v duhu ponavljuje!
Brat na bratu cépi dlako,
Brez ljubezni rane seka,

Kje edinst je, otroci? —
Svatopolk zató li próti
Vam je zročil v oporoci,
Da se švigate v grenkoti?!
Teci, teci bistra Sava,
Naj nesó solzé valovi,
Ki jih joka mati Slava
Nad prešernimi sinovi. —
Ena zvezda le se znani
'Z davnotemnega mi groba:
„Ko vsi v veri bote zbrani,
Vam zacvete boljši doba . . .“
Popustite vse prepire,
Vsi med sabo se ljubite;

Brusi meč za réso vsako —
 Vse od veka pa do véka!
 Ko da dosti ni pošasti,
 V bogočastji se spertijo:
 Slave sini s hude strasti
 Svojo Mater zapustijo!

Vsi v zavetje prave vere,
 Vsi k resnici pritecite!
 Tolažilo to naj véče,
 To je pravi vir ljubezni,
 To je solnce vaše sreče,
 Konec vaše to bolezní.

S—v.

Skorej dvesto let staro novoletno vošilo, na novo prekuhano, osoljeno in poštupano (str. 3—11). Méd in pelin: Prazen je žepič, — Pa ne maram nič! Pogovorček. Posel in gospodinja (str. 82). Naravoslovec in materialist, češ, da je pajek ribič, poet, človek, kristjan (str. 137). Miško: Ljudje tožijo, da poslednje leta je svoboda tiska terpela veliko sušo. Anže: Mogoče; vendar pa je svoboda ali nesvoboda ravno te leta nanesla toliko blata, da ga Donava v petdesetih letih ne izpere (str. 188). General Lamoricière (222). Klic ob koncu svetega leta 1865 (str. 285). Kaj čvrste razprave in opazke se nahajajo pod naslovom: „Ogled po Slovenskem. Kaj je kej novega po širokem svetu? Med in pelin. Rožice, ki je vsaka cekina vredna“ itd. Str. 19 razlaga, kaj je komunizem in socializem; str. 30, kako bi se zboljšale vseučilišča, da vseučilišniki hodijo redoma k spovedi in sv. obhajilu; str. 215, kako naj se podučuje v srednjih šolah, saj polovica šolskih tvarin v slovenskem jeziku. „Neogibno potrebno pa je tudi po naši misli, da bi se precej velik del ur utergal nezmernim številkarijam, greščini in naravstvu ter se obrnil v učenje avstrijskih jezikov. Sej se ne more človek v našem cesarstvu na nobeno stran pol dné deleč derdrati po železnici, da bi med druge razne narode ne zadel. Čudno, prečudno je, da šolski gospodje te tako djanske potrebe saj že takrat niso spregledali, ko so se železnice začele po našem cesarstvu; da se pa še zdaj k temu nič ne stori, to naj rakovci zapadejo in želvarji razlagajo! Avstrija ne smé več nobenemu jeziku v cesarstvu biti mačeha, ampak vsim mati, — to je ravnopravnost, in iz nje se bode razcvetela zadovoljnost.“ — Kaj šegavo odgovarja str. 48 Vogtu na vprašanje, kje je pri mravljab meja med nagonom in umom na pr.: „ . . Sicer pa, kar znajo mravlje, muhe in ščurki zdaj, to so znali že pred šest tisoč leti ravno tako; nikjer se ne sliši, da bi bili ti prizemeljski narodi tudi le za betvico napredvali. Kadar pa bodo na pr. mravljice začele vsako zimo druge podobe kučomajke nositi; kadar levi toliko napredvajo z duhom časa, da bodo nove šege kazine imeli; kadar se bodo kosmatini medvedi v „narrenabendih“ predpustni čas radovali; kadar bodo že jeleni v sokolskih družbah národne prepevali, in se čebelice po čitavnicah zbirale; ali ko bodo pajki jeli časnike vredovati; kadar bodo kozli včas obriti, včas pa bradati hodili, kakor bo „moda“; kadar seršeni ne bodo zmiraj ravno tistih dolgočasnih kvartetov peli; kadar bodo čmerli nove baže trobente iznašli; kadar se bodo osé olikale in od svoje sovražljivosti pojenjevale: takrat naj bi Vogt iz groba vstal in tehtno poprašal: „Wo ist nun, dürfen wir wohl gegenüber solchen Beobachtungen fragen, die Grenze zwischen Instinct und Verstand?“ —

„Dandanašnji, ko vse naprej hiti, se v eni uri delj pride kakor nekdanj v enem dnevu, in v enem letu delj kakor svoje dni v petnajst ali dvajset letih. Kjer se pa hitro vozi, se zavozí tudi lahko pod cesto in v rupo ter se napravi hitro škoda velika. Od tod je očitno kakor beli dan, da je Slovencem katoliškega cerkvenega lista treba kakor vsakdanjega kruha, pravi v vabilu k naročevanju Zg. Danice za l. 1866 . . . Za pravo oliko in resnični napredek se poganja tudi Danica med Slovenci. Iz vsih strani dobri Slovenije sinovi imajo v nji, bi djali, neko središče, kjer orožje zbirajo; neko ognjišče, od koder podirajo sovražnike; neki verhunec, od koder hitro zvedó nevarnosti in sovražne napade. In koliko mičnih in koristnih nauk se po katoliškem listu kar nanaglomá

razširi med občinstvo, koliko dobrih misel se zbudí med branjem, koliko časa se v dobro obrača, ki bi se sicer v prazne ničarije ali celó v greh potratil! . . . V tacih okolišinah hočemo tudi mi s pomočjo Božjo svoje slabe moči darovati Danici in Slovencem, dela verlih domorodcev v lično edinost spravljati, necelotnosti dopolnovati, času primerne reči spisovati in zbirati . . . Dandanes vse agitira, si pajdaštva iše; dajte torej tudi malo agitirati za obilno branje Zgodnje Danice v duhovni prid vernih Slovencev (str. 284) itd.“

25. *Šmarnice Marije Device*. Četrti letnik. Spisal Luka Jeran. V Ljubljani 1865. 12. 376. Cvetlica a) v čast in hvalo previdnosti Božje; b) v hvalo Marije Device; c) za vsacega na dom. Po psalmu: Benedicite! O raznih božjih potih na Kranjskem. Nat. J. Blaznik.

Pogovor o vremenu.

(Konec.)

Kmet: Jaz bi pa menil, da bi to ne stalo veliko države, ako bi nam brezplačno o vremenu sleherni dan brzojavljala.

Učitelj: Tudi jaz sem užé o tem premišljeval. Telegrafne postaje so zdaj užé v mnogih večjih vaseh. Po takih krajih telegrafne in poštne osebe itak nimajo toliko posla. Naj bi se pečali še z opazovanjem vremena, zlasti če so dovolj izobražene.

Nekoliko več veselja bi bilo treba do tega, pa bi šlo. Sicer se pa to more zvrševati s pomočjo učiteljev, duhovnikov, ki bi lahko skoro v vsakem kraji bavili se z vremenskim opazovanjem ter v zvezi s takimi postajami, ki bi dobivale telegrafijska poročila, vkupno določevali vreme od dné do dné.

Kmet: Kako pa, da vlada ali državni zbor za razširjevanje teh vremenskih poročil med kmetsko ljudstvo, ki jih najbolje potrebuje, še nič zdatnega ukrenila nista?

Učitelj: Čital sem, da je bil neki državni poslanec (menda neki Poljak) užé podregal to zadevo v državnem zboru, ali s kakšnim uspehom, mi ni znano. Morebiti bi bilo to z velikimi troški združeno, ako bi se, recimo, občinam taka poročila na državne troške pošiljala; ali pa še vremenoslovski učenjaki niso še čisto na trdnem zastran zanesljivosti svojih poročil.

Kmet: Jaz bi rekel, da naj bi vlada telegrafne postaje snovala tudi zavoljo ljudstva, in ne samo zavoljo države, ko pravijo, da ta pa ta vas je dobila telegrafno postajo največ iz vojaških obzirov, to je, da bi se vojaki prej in hitreje sklicali, ko bi vojska pretila.

Učitelj: Prav govorite. Varnost države je sicer v prvi vrsti tudi kmetu potrebna; ali ravno od telegrafnih postaj nima kmetsko ljudstvo skoro nič koristi; ali ta omenjena korist bi bila res skoro največja.

No, za danes sva se pa veliko o vremenu pogovorila. (Užé sta se mislila raziti, ko začne grmeti. Zavoljo tega vpraša kmet učitelja še:)

Kmet: Toliko veste o vremenu, zdaj mi pa še povejte, kako nastane grom, blisk in toča?

Učitelj: Dragi moj očka! To pa ni lahko vprašanje. Učenjaki vam o tem do ločnega odgovora dati ne morejo, kako bi li to razlagal jaz, vaški učitelj. Eni razlagajo vzrok nevihtam na ta, drugi na drug način. To pač vedó vsi, kdaj najrajše nevihte pridejo; to vedó, pri kakšni toplini, pri kakšnem barometerskem stanji, v katerem letnem času nevihte pridejo itd., a več pa ne vedó. Tudi to znajo po izkušnjah, v katerih

krajih toča posebno rada pobije, n. pr. v Avstriji zlasti na Dolenjskem in spodnjem Štajerskem. Moja naloga je tudi, da posebno marljivo nevihte opazujem in da po vsaki nevihti, kadar mine, poročam na Dunaj, kakšna je bila, od kod je prišel grom in kam je potegnil, kolikokrat se je zabliskalo ali tresčilo, ali je deževalo, ali je toča pobila itd.

Kmet: Bog daj, da bi Vam letos ne bilo treba dosta o nevihtah na Dunaj poročati. Z Bogom!

Učitelj: Bog Vas usliši! Lehko noč!

I. Lapajne.

Poročilo o pošiljatvah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“ „Pedagogiškega društva“ v Krškem.

(Dalje.)

C. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaji je razstavila:

1. 15 slovenskih stenskih tabel za čitanje.
2. Jos. Grandauerja „Elementar-Zeichenschule“. Predloge za risanje na šolski tabli. V 12 zvezkih po 10 listov. Zvezek I.—XII. Dunaj, c. kr. zaloga šolskih knjig.
3. Jos. Grandauerja „Elementar-Zeichenschule“. Predloge za risanje na šolski tabli v ljudskih in meščanskih šolah. Ročna izdaja v 12 zvezkih po 10 listov. Cena po 12 kr.
4. Jos. Grandauerja „der Regelkopf in seiner Entwicklung und in seinen verschiedenen Ansichten“, Vorlagen zum Unterrichts-Gebrauche beim Beginne des figuralen Zeichnens an Mittelschulen und Lehrer-Bildungsanstalten. 15 listov z razpravilom. Cena 70 kr.
5. Jos. Grandauerja „Anleitung zum Gebrauche der „Elementar-Zeichenschule“. Cena 20 kr. Dunaj 1878.
6. Dr. Jan. Kandrata „Anatomične table za nagledni pouk v ljudskih in srednjih šolah“. Popis pet tabel v veliki obliki. Cena 20 kr. Dunaj, 1873.
7. Dr. vitez Fran Močnik: „Navod k prvej in drugej računici za slovenske ljudske šole“. Drugi natis. Csna 35 kr. Dunaj 1876.
8. M. Poblasek: „Erziehung und Unterricht blinder Kinder im Elternhause und in der Volksschule der Sehenden als Vorbildung für die Blindenanstalt. Cena 20 kr. Dunaj 1883.
9. Eduard Portesich: „Anleitung für Volksschullehrer zur erziehlichen und unterrichtlichen Behandlung taubstummer Kinder als Vorbildung für eine Taubstummen-Anstalt. Dunaj 1883. Cena 15 kr.

Gustav Pirc, zanjnik c. kr. kmetijske družbe in potovalni učitelj v Ljubljani:

Vrtnarstvo s posebnim ozirom na obdelovanje in oskrbovanje šolskih vrtov. Po poročilu vis. c. kr. kmetijskega ministerstva spisal Gustav Pirc. S 180 podobami. V Ljubljani, 1888.

Fran Šimunović, učitelj v Belovaru:

1. Prva zorna računica k računalu za prvi razred pučkih školá i privotnu obuku sa napatkom, slikami i vježbami po naukovnoj osnovi lahkoshvatljivo sestavio Franjo Šimunović, pučki učitelj i izumitelj nove c. kr. izključljivimi privilegijami štíčene računarske sprave u Belovaru. Prvo izdanje hrvatski i njemački. Sva prava pridržana. Vlastita naklada. Belovar, 1886.

2. Erstes Veranschaulichungsrechenbuch zum Rechenapparat für die erste Volksschulklasse und den Privatunterricht mit Anleitung, Illustrationen und Uebungen nach dem Lehrplan leichtfasslich verfasst von Franz Šimunović, Volksschullehrer und Erfinder des neuen durch k. k. ausschliessliche Privilegien geschützten Rechenapparates in Belovar. Erste Auflage deutsch und kroatisch. Alle Rechte vorbehalten. Belovar, 1886.

3. Druga zorna računica za drugi razred pučkih školá sa naputkom, slikami i vježbami za zornu, ustmenu i pismenu obuku računstva na temelju naukovne osnove sestavio Franjo Simunović, učitelj u Belovaru. Prvo izdanje. Vlastila naklada. Belovar, 1888.

4. Jedinična pločica. Fr. Šimunović. Patent. Belovar.

Hrvatski „Pedagogijsko-književni sbor“ v Zagrebu:

1. Jana Amosa Komenskega didaktika. Zagreb. 1871. Pedagogijske biblioteke. Knjiga I.

2. Zablude vzgoja. Priredio Mijat Stojanović. 1873. Pedagogijske biblioteke knjiga II.

3. Pogled u lučbu. Preveo Gjuró Ester. 1874. Pedagogijske biblioteke knjiga III.

4. Kratko izkastveno dušeslovje. Sestavio Stjepan Basariček. Drugo izdanje. 1878. Pedagogijske biblioteke knjiga IV.

5. Pedagogija. I. dio: Uzgojeslovje. Sostavio Stj. Basariček. 1880. Knjižnice za učitelje. Knjiga VII.

6. Pedagogija. I. dio: Uzgojeslovje. Sostavio Stj. Basariček. Treće izdanje. 1888.

7. Pedagogija. II. dio: Obče obukoslovje. Sostavio Stj. Basariček. 1882. Knjižnica za učitelje. Knjiga XI.

8. Pedagogija. II. dio: Obče obukoslovje. Sostavio Stj. Basariček. 1888. Drugo izdanje.

9. Pedagogija. III. dio: Posebno obukoslovje. Sostavio Stj. Basariček. 1884. Knjižnica za učitelje. Knj. XIV.

10. Pedagogija. IV. dio: Poviest pedagogije. Sostavio Stj. Basariček. 1881. Knjiž. za učitelje. Knj. IX.

11. Slike iz hrvatske evjetane. Napisao Drag. Hirc. Sa 113 slika. 1880. Knjiž. za učitelje. Knj. VIII.

12. Milan Dragojevič. Pedagegijska pripoviest. Priredio Mijat Stojanović. 1882. Knjižnica za učitelje. Knj. X.

13. Nauk ob uzgoju umnom, čudorednom i tjelesnom. Engleški napisao Herbert Spencer. Preveo Ivan Širola. 1883. Knjiž. za učitelje. Knj. XIII.

14. Revizija školskoga zakona od 14. listopada 1874. Preštampano iz „Napredka“. 1883.

15. Gragja za istoriju dubrovačke pedagogije. Sakupio Vicko Adamović. Sa 9 slika. 1885. Knjiž. za učitelje. Knj. XV.

16. Predavanja držana u sjednicah hrv. ped. knjiž. sbora. Knj. I. svezok I. 1878.

17. Pjevavka. Sto dječjih popievka na jedno grlo s nadjevi, tekstom in metodičkim uvodom za pučke škole i zabavišta, uredio Fr. Š. Kuhać. 1885. Knjižnica za učitelje. Knj. XVI.

18. Metodika prostoročnoga črtanja za obće pučke igradjanske škole. Sostavio Gjuró Kuten. Sa 26 slika. 1885. Knjiž. za učitelje. Knj. XVII.

Književnost.

„Duhovna lekarna“ za vse, ki hočejo večno živeti. Podučna knjižica, katero je izdal dr. Ernest M. Müller, škof Linški. Poslovenil Fr. Zbašnik, župnik. — V Ljubljani, 1889.

Založila „Katoliška Bukvarna“. Tisk „Katoliške Tiskarne“. 16°, 140 stranij. — Ta nabožna, pravlična knjižica je dobro došla vsem, ki radi poslušajo lepe nauke. Priporočamo jo kot krščansko vodilo k pobožnemu življenju našemu vernemu slovenskemu ljudstvu. Cena mehkóvezani knjižici je 20 kr.

„**Nekoliko besedi**“ o ribarstvu na Kranjskem, kaj ga ovira in kako bi se dalo povzdigniti. Izdalo kranjsko ribarsko društvo. V Ljubljani. Svojina in založba kranjskega ribarskega društva. Natisnila Klein in Kovač. Ta knjižica obsega na 12 straneh polno lepih vnm na korist ribarstvu, katero je posebno v naših krajih zeló zanemarjeno. Ta spretni spis kaže, kako je razumno ribarstvo važna stvar v deželnem gospodarstvu. Kakor povsod, tako je tudi tukaj treba, da zložno delujejo vsi krogi, ribarji, oblastva, duhovščina in učiteljstvo, ako hočemo, da nam delo obrodí obilen sad. Pred očmi nam naj bode geslo avstrijskih ribarskih društev, ki slove:

„Množi in pospešuj,
Bližnjemu v blagoslov,
A stvarniku v čast!“

To zanimljivo knjižico priporočamo tudi še posebno slovenskemu učiteljstvu, katero na tem polji lahko veliko storí v prid naše domovine.

Prvo zborovanje

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Ljubljani dné 22. in 23. aprila 1889. l.

(Dalje.)

Učitelj g. Bogatec poroča o prihodnjem glasilu društvene „Zaveze“, in priporoča kot tako glasilo v Mariboru izhajajoči strokovni list „Popotnik“. Ta list zavzemal je pravo stališče napram Liechtensteinovemu šolskemu predlogu, je napredujočega duha, na zdravi podlagi uredovan in bode slovensko učiteljstvo gotovo dobro podpiral v duševnih in gmotnih vprašanjih. Da pa bode le jedno glasilo „Zaveze“ slovenskih učiteljskih društev, to je „Popotnik“, naj preneha izhajati „Učiteljski Tovariš“. Malo je slovenskih listov, kateri bi branili stališče učiteljev, zato jim treba posebnega lista za njihovo stanovsko obrambo, zato je neobhodno potrebno, da ima „Zaveza“ svoje lastno glasilo, zatoj predlaga, naj postane „Popotnik“, izhajajoč v Mariboru, organ „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, naj odslej izhaja po trikrat na mesec, in, če je mogoče, naj preneha izhajati „Učiteljski Tovariš“.

Gosp. Andrej Praprotnik, urednik „Učiteljskega Tovariša“ izjavi, da je zaradi sloge pripravljen, takoj odložiti uredništvo „Uč. Tovariša“, a kaj pa poreče k temu založništvo, tega pa on tukaj ne more določevati.

Gosp. Grebenc izjavi, naj bode „Popotnik“ „Zavezni“ list, a zaradi tega pa ni treba, da preneha „Uč. Tov.“ Važnejše stvari naj se prijavljajo v „Popotniku“ kot društvenem glasilu, druge pa v obeh učiteljskih strokovnih listih.

Gosp. Romih misli, da bi se določitev o društvenem glasilu prepustila odboru, kateri naj skrbi za to, da določi najpripravnejši list.

Gosp. Vodopivec naglašá, da še le o novem letu gre razgovarjati se, kateri list naj bi imel biti glasilo in kateri naj bi nehal, v kolikor namreč more o tem odločevati zbor „Zaveze“.

Učitelj Čenčič meni, da „Učiteljski Tovariš“, ki je bil zmerom zvest národnim načelom, pač ne zasluđuje, da bi po več nego 28letnem delovanji bil danes pokopan po „Zavezi“ slovenskih učiteljskih društev.

Učitelj Skalovnik pravi, kar je bilo, je bilo, danes je treba skrbeti za prihodnost in odločiti se, bode li glasilo „Popotnik“, ali „Učiteljski Tovariš“, ali se oba lista združita. Kar je veljalo pred 80. leti začetkom devetnajstega stoletja, to pač danes več ve-

ljati ne more. (Občno odobravanje Živio! Živio!) Danes je treba popolnom natanko določiti, kateri list bode glasilo „Zaveze“, kako tedenco naj zastopa list, in tû se je treba v prvi vrsti ozirati le na doslej izišle liste, nikakor pa ne na osebe, ki so njihovi uredniki.

Gosp. Romih gorko priporoča, naj se izvoli „Popotnik“ za društveno glasilo.

Učitelj g. Fran Praprotnik (Štajersko) misli, naj bi se o tej zadevi pogovorilo v prijaznosti, in naj bi se odložilo do prihodnjega zborovanja, kateri list se določi kot glasilo „Zaveze“.

Učitelj g. Gabršček (z Goriškega) reče, da se bode program prihodnjemu glasilu „Zaveze“ določil še le jutri, ki bode on stavil v občnem zboru svoje predloge in se bodo isti v javnosti razglasili. — Pri glasovanji vzprejme se nasvêt, da ima biti „Popotnik“ društveno glasilo „Zaveze“.

Kar se tiče letnine predlaga g. Ribnikar, bi ostala stara.

Gosp. Gabršek (s Krškega) izjavlja, da bi „Pedagogičsko društvo“ nikakor ne zmagovalo za vse ude pristopnine za „Zavezo“, kajti v prvi vrsti je „Pedagogičnemu društvu“ smoter literarno delovanje in zato mu treba v prvi vrsti denarnih močí, katere z mnogim trudom vkup spravlja. Nekoliko pa bode „Pedagogično društvo“ prav rado odrajtovalo za nameme „Zaveze učiteljskih društev“, kakor je to običajno pri „Pedagogičnih društvih“ na Hrvatskem.

Gosp. Nerat nasvêtuje, naj bi ostalo pri letnini, kakor je bilo sedaj, na kar se vzprejme predlog, da se določitev letnine prepustí novo izvoljenemu odboru, in se potem, ko se je določil glavni skupščini dnevni red, sklene zborovanje, ko je trajalo 3 ure. Zvečer so se zabavali učitelji pri igrah vojaške godbe in izbornem petji čitalničnih pevcev.

V 23. dan ob 10. uri dopoldne se je zbralo nad 100 učiteljev in tudi nekaj učiteljic k glavnemu zborovanju „Zaveze“ slovenskih učiteljev. — Predsedoval je podpredsednik g. Razinger; kot vladni zastopnik bil je navzoč deželni in magistratni svêtnik g. Zamida; kot gostje župan g. Grasselli, deželni odbornik dr. Vošnjak in več profesorjev srednjih šol. Podpredsednik g. Razinger pozdravi zborovalce in naznani, da sta zborovanje počastila s svojo navzočnostjo gospoda: župan Grasselli in dr. Vošnjak, ud deželnega šolskega svéta kranjskega. (Živio! Slava!)

Župan Grasselli pozdravi zborovalce v imenu Ljubljanskega stolnega mesta, národnega središča slovenskega národa. Čestita potem zastopnikom učiteljskih društev, da so si ustvarili nov organ za svoj smoter „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“, po katerem je upati, da bodo združeni dospeli do zaželjenega uspeha, kar posamičnim društvom ni bilo mogoče, ravna je se po gaslu presvetlega našega cesarja: „Viribus unitis!“ (Dobro, dobro!) Teška bode naloga društvu, posebno za slovenske učitelje, katerih je razmerno dosti manj ko drugih, a navdušeno delovanje mu je poroštvo, da bode tudi smoter „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ uspel do pravega smotra. Zato čestita društvu, želí mu vso srečo in božji blagoslov. (Dobro! Slava!)

Deželni odbornik dr. Vošnjak presrečno pozdravlja denašnje zborovanje. Jako ga je oveselilo, da se je za prvo zborovanje tega društva izbrala Ljubljana. (Živio!) Slovenci na Kranjskem, hvala Bogu, sicer ne čutijo več istega pritiska, kakor Slovenci sosednih dežel, kajti deželni odbor, deželni šolski svêt, ki se ima v prvi vrsti baviti s šolstvom, je v večini národen in národni udje teh zastopov storé vse, kar je v prid národnemu šolstvu. Težje je stališče národnih učiteljev tam, kjer so ti označeni zastopi v nasprotnih rokah. A ker je slovensko učiteljstvo v ogromni večini značajno in národno, vrší tudi tam svojo težavno nalogo in ni dvomiti, da bodo njega nauki prešinili vso slovensko prebivalstvo in da se bode tudi v sosednjih slovenskih deželah obrnilo na bolje. Učiteljski stan je gotovo

jeden najvažnejših stanov v národu, posebno pa v sedanjem stoletji, v katerem je in mora biti pouk vsakemu članu národa pristopen ter ni več omejen le na boljše stanove kakor do še nedavno potekle dóbe. Zato pa tudi zahtevamo od učiteljev, da so zvesti sinovi svojega národa in da nam vzgajajo deco v národnem duhu. Gotovo je, da gmotno stanje učiteljev še ni tako, kakor bi ga vsak prijatelj učiteljskega stanu želel, a kakor se je na Kranjskem užé nekaj storilo, upati je, da se uslišijo opravičene prošnje, kajti kdor trka, temu se odprè. Z veseljem opazujemo, da se slovenski národ zlasti tudi kmetsko ljudstvo jako zanima za šolstvo in za napredek šolstva, da povsod zahtevajo kmetovalci sami novih šol in da velike žrtve prenašajo za nova šolska poslopja. To je znamenje, da je v najširše kroge prodrlo spoznanje, kolike važnosti je pouk, in da smo dospeli do tega, zasluga je našega národnega učiteljstva. (Dobro, dobro!) Národno učiteljstvo bodi povsod in zmirom vzor rodoljubja in naj vceplja naši mladini v srce, da so sinovi in hčerke slovenske in slovanske matere. (Burno odobravanje.) In če bodo imeli to pred očmi, potem bodo delovali na blagor svojemu slovenskemu národu, zato kliče govornik: „Bog živi slovensko národno učiteljstvo!“ (Živio-, Slavaklici. Burno odobravanje, ploskanje.)

Potem je predaval g. profesor Lavtar o „reformi računstva“. Jako zanimivo predavanje trajalo je skoro poldrugo uro in je izvabilo mej predavanjem in posebno h koncu občno odobravanje slušateljev. Brezdvomno bode g. profesor priobčil svojo razpravo v kakem strokovnjaškem listu, ki bode gotovo v veliko zanimanje vsega učiteljskega stanu. — Podpredsednik g. Razinger izrekel je g. profesorju Lavtarju na izvrstnem predavanji zahvalo zborovalcev. — Zbor z živioklici pritrdí.

Potem poroča g. Gabršček „o reformi osnovne šole“. Referat je bil jako obširen, večkrat je bil pa, ko se je zasukal na politično stran in hotel kritikovati našo dosedanjo ljudsko šolsko postavo, po vladnem zastopniku potom predsednika ustavljen. Kolikor je bilo torej po vladnem zastopniku dovoljeno govoriti, posnamemo po svojih beležkah utemeljevanje raznih predlogov, katere je stavil govornik. Rekel je, da prvo občno zborovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ vrší se baš ob 20letnici, ko se je poklical v življenje nov šolski zakon. S tem pa, da so se slovenski učitelji zbrali v toli obilnem številu k zboru „Zaveze“, najdostojneje praznujejo to dvajsetletnico. Nova šola delovala je gotovo uspešno v občni napredek in da je ni bilo, gotovo bi slovenski učitelji ne zborovali danes v tako mnogobrojnem številu, in tudi družba svetega Mohora ne imela bi toliko prijateljev in čitateljev. Priznati se mora sicer, da sedanji šolski zakon ni tako popoln, da bi mu ne trebalo poprav in prenaured. V 20 letih pokazalo se je, da je marsikaj nezvršljivo, da se o teoriji sliši jako lepo, kar pa pri današnjih okolnostih ni mogoče zvršiti. V zadnjih 20 letih se je tudi ves ostali svet korenito izpremenil. Še le po mnogoletni izkušnji morejo se temeljito izpoznati napake ter nasvétovati potrebne izpremembe. Le na tak način bode tudi šolskemu zakonodajstvu možno doseči vrhunec popolnosti. Trije novi načrti šolskega zakona so užé predloženi, četrti se baje izdeluje. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Z Dunaja. Predložen načrt o premeni šolskega zakona vzbuja zdaj v poslanskih in političnih krogih veliko zanimanje ter se razpravlja v vseh listih. Precej treba pa je povedati, da z njo niso kaj zadovoljni ni liberalci, ni klerikalci. Ta načrt bi dosedanji veljavni zakon znatno premenil. Glavne premenbe pa bi bile naslednje. Število verskih ur v osnovni šoli določa deželni šolski svèt v sporazumljenji s cerkvenimi oblastvi. Dosedaj veljavni zakon je velel, da določa število šolskih ur učni načrt. Za verski pouk skrbé cerkvena oblastva. V krajih, kjer

bi ne bilo duhovnika, sme poučevati učitelj v verstvu, ako mu to cerkvena oblastva dovolé. Otroci imajo hoditi v šolo od 6. do 14. leta, ako pa roditelji ali njih namestniki zahtevajo, skrajša se jim šolska dōba na 6 let, in sicer ne samo na kmetskih občinah, ampak tudi v trgih. Naučno ministerstvo ima pravico dovoljevati snovanje privatnih šol, ako imajo te tisto svrho, kakor javne šole. Oni, ki vzdržujejo privatne šole, oproščeni so vseh šolskih doklad za javne šole. Občina, v katerej je privatna šola, vstrežajoča vsem zahtevam šolskega zakona, ni primorana osnovati posebno javno šolo. Verski učitelji so v eni vrsti z drugimi učitelji. Cerkvena oblastva določujejo, v kolikej meri se imajo otroci učiti verstvu. Kadar otrok izstopi iz šole, mora dokazati, ali se je v predpisanej meri priučil verstvu, čitanju, pisanju in računanju.

Jasno je, da se vname huda debata, ko pride ta novela v državnem zboru na dnevni red. Liberalce posebno pečejo določila gledé privatnih šol. Ves zakon je pa po mnēnji teh listov samo okvir, v kateri vpletejo o svojem času klerikalci vse svoje nakane in želje izražene v Liechtensteinovem predlogu. Klerikalci s svoje strani pa trdē, da so vse te predlagane preuredbe tako neznatne in brez pomena, da ni vredno govoriti o njih; edina važna naredba je po njih tikajoča se privatnih šol.

Iz Kameniškega okraja. Uradna učiteljska konferencija za Kameniški okraj bode letos v 29. dan julija dopoldne v Domžalah sē sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo nadzornikovo o nadzorovanih šolah. 2. Stališče učiteljev gledé šolskega vrta; poročevalec g. Jeglič. 3. Kolike koristi je za učitelja podrobni učni načrt; poročevalec g. Pfeifer. 4. Poročilo odbora okrajne učiteljske knjižnice in volitev tega odbora. 5. Določitev učnih knjig za prihodnje šolsko leto. 6. Volitev odbora za oceno na svetlo danih spisov za otroško knjižnico. 7. Volitev stalnega odbora. 8. Posamezni predlogi.

Iz Ljubljane. K sposobnostnemu učiteljskemu izpitu v letošnjem vzpomladnem obroku od 6. do 11. dnē t. m. je prišlo 8 učiteljev in 8 učiteljic, in sicer so se oglasili: 1. z a ljudske šole g. g.: Robert Ziegler, zač. učitelj v Kapajnji; Ulrich Konjar, zač. učitelj v Motniku v Kameniškem okraji; Feliks Malenšek, zač. učitelj v Zgornjem Tuhinji; Fran Kozjāk, zač. učitelj v Borovnici; Tomo Bitenc, zač. učitelj v Šent-Lamprehtu; Stefan Birk, pomožni učitelj v Vrhpolji pri Moravčah; potem gospodičine: Hermina Edlinger, zač. podučiteljica v Kreuth-u pri Pliberci; sestra Metodija Kališek, učiteljica na zasēbni dekliški šoli v Celji; Ana Kočevvar, zač. učiteljica v Begunjah pri Rakeku; Pavla Wölfling, zač. učiteljica v Velikih Laščah; Kornelija Zupančič, zač. podučiteljica na Zgornji Beli (Obervellach); Julija Pressl, podučiteljica v Podčetrtku (da dopolnuje preizkušnjo iz slovenščine). Za meščanske šole (II. skupino): Fran Zwirn, učitelj na Dunaji. 3. Iz francoščine: Marija Tavčer in Marija Ana Souvan, zasebnice v Ljubljani.

Iz mej učiteljev jih je 6 dobilo spričevalo učiteljske pripravnosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom in 1 za meščanske šole z nemškim učnim jezikom. Iz mej učiteljic so dobile 4 spričalo pripravnosti s slovenskim in nemškim učnim jezikom, 2 pa samo z nemškim učnim jezikom in 2 iz francoščine.

— Pri sposobnostnem učiteljskem izpitu v 6. dan t. m. so se za pismeni izpit stavila ta-le vprašanja: za ljudske šole: pedagogika (in slovenščina): «Pouk kot vzgojilo». Po nemški: Wie soll der Verkehr zwischen der Schule und den Eltern beschaffen sein, und in welcher Weise kann der Lehrer dazu beitragen, dass zwischen der Schule und den Eltern ein freundschaftliches Verhältnis herrsche. Računstvo: 1. 109 kg pšenice ima v sebi 83·4 kg redilnih tvarin, a 100 kg krompirja jih ima 16·7 kg; 1 hl pšenice tehta 76 kg, 1 hl krompirja 84 kg. Kateri teh pridelkov je gledé redilnosti dražji, ako stane 1 hl pšenice 9 gld. 20 kr., a 1 hl krompirja 3 gld. 50 kr.? 2. Jednakostraničen cilinder ima 269·255 dm³ prostornine. Kolika je prostornina vrtane kvadratične prizme? 3. Pōvršina kocke znaša 3456 dm²; za koliko je njena telesnina večji od telesnine njej vrtane krogle? (Ravno to tudi po nemški.) Realije: 1. Es sind die Gewittererscheinungen zu erklären. 2. Bučela (metodična obravnava). 3. Letni časi. Za meščanske šole: Iz pedagogike: Worin besteht der Unterschied zwischen der unmittelbaren und der mittelbaren Erziehung, und inwiefern wirkt der Unterricht erziehend? — 2. Kurze Darstellung der Methode des physikalischen Unterrichtes und durch ein Beispiel illustriert. 3. Eintheilung der Schulen nach Felbigers allgemeiner Schulordnung vom Jahre 1774. — Iz prirodopisa: 1. Die Bestandtheile und Gebilde der menschlichen Leibes-Haut sind eingehend darzulegen. Pflege der Haut. 2. Die Nadelhölzer (*Coniferae*) sind mit besonderer Rücksichtnahme auf ihre Blütenverhältnisse zu charakterisieren. 3. Der Gips; eine Abhandlung. — Iz

naravoznanstva: 1. Es ist der Verbrennungsprocess an den Vorgängen in einer Kerzenflamme zu schildern. 2. Einige Erscheinungen, die auf der Brechung des Lichtes beruhen, sind zu erklären. — Iz računstva: 1. $5x + 5y = 34$; $3x + 7y = 27$; $x = ?$, $y = ?$ 2. Welches ist der wahre Wert der Quotienten $W = \frac{x^2 - 8x + 5}{x^2 - 10x + 21}$ für $x = 3$. 3. Einem Cylinder ist eine Kugel und ein Kegel eingeschrieben; wie verhalten sich ihre Rauminhalte? 4. Bei einem rechtwinkligen Dreiecke ist die kleinere Kathete 7, die grössere 24; man berechne daraus alle Bestandtheile des Dreiecks (Seiten und Winkel). 5. Welche sind die wichtigsten Bücher eines Geschäftsmannes, und wie sind sie eingerichtet?

— Iz «Zaveze slovenskih učiteljskih društev» v Ljubljani. Direktorij je imel v 6. dan t. m. sejo s tem-le dnevnim redom: 1. Poročilo tajnikovo o seji delegatov in v glavnem zborovanji. 2. Posebni nasveti.

Tajnikovo poročilo se jemlje na znanje. O predlogih, ki so bili stavljeni pri glavnem zborovanji «Zaveze», sklene se: 1. Prof. Lavtarju naj se v imenu odborovem pisмено zahvaljuje za izvrstno predavanje pri prvem glavnem zborovanji «Zaveze». 2. Takoj obrniti se do slavnega društva sv. Cirila in Metoda o predlogu g. Strelca gledé poverjenikov posameznih podružnic istega društva za nabiranje naročnikov na izdane spise. 3. Istotako se poroča slavni družbi sv. Mohorja o predlogu g. Armina Gradišnika. 4. Gledé vseh predlogov g. Gabrščeka prosijo se odborniki upravnega odbora, da se o njih temeljito razgovarjajo v svojih učiteljskih društvih in uspeh teh razgovorov naznanijo upravnemu odboru.

Za direktorij:

A Razingar,
podpredsednik.

J. Furlan,
tajnik.

— Iz «Slovenskega učiteljskega društva» v Ljubljani. Letnino za 1889. l. so plačali: gg. Belè Ivan, mestni učitelj v Ljubljani; Bezljaj Jožef, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem; Borštnik Ivan, nadučitelj v Šmariji; Kavšek Fr., nadučitelj v M. D. v Polji; Klinar Fr., učitelj v Hrusici; Maier Jos., mestni učitelj v Ljubljani; Sagore Fanny, učiteljica v gosp. Huthovem zavodu v Ljubljani; Žibert Anton, učitelj na Ježici.

— »Národná Šola» v Ljubljani je od Matice Slovenske koncem meseca aprila prevzela vse slovenske zemljevide, ki jih je v svojem času Matica na svitlo dala in po odborovem sklepu podarila «Národní Šolí» za kar se odbor tega društva na tem mestu najtoplejše zahvaljuje. Zemljevidi so naslednji: 1. Škandinavija, 2. Britanija, 3. Nizozemsko in Belgija, 4. Francija, 5. Portugal in Španija, 6. Italija, 7. Balkanski poluotok, 8. Švica, 9. Nemčija, 10. Severna Amerika, 11. Južna Amerika in 12. Azija. Gg. učitelji naj pripomorejo, da pride velika množica teh zemljevidov med národ. Kdorkoli se zanima za te zemljevide, dóbi jih pri «Národní Šolí» brez plačnó. Najugodnejše bi bilo za društvo, da bi se vsakdo zglašal za ponudbo, kadar pride v Ljubljano; sicer se pa bode po možnosti tudi oziralo na pismene želje. Torej le pridno sezite po njih! Čim preje bodo zemljevidi razdeljeni, tem preje je namen darovalcev dosežen. Učiteljem in učiteljicam, pripravnikom in šolam, vsakoršnim knjižnicam, bralnim društvom in čitalnicam i. dr., učencem ponavljalnih šol pa tudi zasebnikom so zemljevidi na razpolaganje. «Národní Šolí» bode ustrezno, ako se eden za več drugih vkup oglásí, ker je s pošiljanjem manj posla, in poštine se tudi nekaj prihrani.

Razpis učiteljske službe.

Št. 236

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Velikem Gabru se bode umestila druga učiteljska služba s 400 gld. letne plače in s stanovanjem. Prosilci za to službo naj svoje prošnje postavnim potom do 24. maja 1889. l. vlagajo pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svèt v Litiji v 3. dan maja 1889. l.

Oznanilo slavnim c. kr. okrajnim šolskim svétom, oziroma gg. c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom.

Spiski o prosilcih za učiteljske službe (Competenten-Tabellen) se dobivajo v nemškem in slovenskem tekstu, pola po 2 kr., v podpisani tiskarni.

J. R. Milic v Ljubljani.